

951

TOPIC: MEKE COMPOSER.
INFORMANT: RATU LIVINAI BOSE (M 34)
PLACE OF ORIGIN: MAROU NAVITI
YASAWA.
PLACE OF INTERVIEW: NAVITI ISLAND.
DATE: NOVEMBER, 1984

INVESTIGATOR:
T. R

~~WILLIE D~~ Willie D

Na noqu tekivu taka na buli meke, au sega ni nakita, au a sa gadreva tiko meu daunivucu. O au tiko ga e na noqu tiko.

-- E rawa beka ni o talanoa taka vei au, Ratu Livinai, na i matai ni gauna o taura kina na i matai ni taledi ni daunivucu?

O koya sara ga oqori na ka au via talanoa taka yani. Keimami a lai cakacaka i Ba, a lako mai na qase oqo o Apolosi, mai kauti keitou me keitou lai tinia na bobula i Viti. Apolosi Ranawai. Qai lako mai ke, o Apolosi qo, na buna sara ga i ke. Sa vinakata mai o koya, o koya e Turaga ni Nadi. Qai vinakata o koya na vanua e cadra yani kina o ratou na buna, qai kauti ratou na turaga Tui Marou qo, me ratou lai tinia na bobula. E ratou lai saini e na yabaki ruasagavulu ka ~~xi~~ ciwanme keitou qai yabaki tolu sagavulu sa boko vakadua na saini i Viti me yacova tu mai ni kua. Keitou sa qai lako na lewe ni koro oqo, keitou lewe ruasagavulu, vata kei ratou na Turaga. E na gauna keitou sa lako kina me keitou sa lai cakacaka, sa qai tukuna tiko vei keitou o Apolosi, e na sega ni rawa na nomudou vale. O dou lako mai o kemudou mo dou mai tinia na bobula. Ia e na lusi ga na nomudou gauna. Ratou sa suka tale. Ratou mai tinia ga na bobula. Sa keitou mani lako

ka keitou lai cakacaka tu. Sa voleka e tolu na vula me keitou yacova e dua na yabaki, na gauna o ya sa tukuni me sa musu na neitou gauna. Ia sa ra tukuna na qase me sa dua na neitou vakamalolo me baleta na neitou lai saini. Me vaka e ra dau cakava o ira na lewe ni veiyasana e Viti. Ra dau lai saini i dua na vanua e dau kau na nodra vakamalolo me nodra. Ia o au, keitou tiko voleka ga e na taoni o Ba. Dau oti ga na neitou cakacaka, keitou suka mai, ratou sa mani tukuna o ratou na neitou qase, me keitou sa vulica e dua na neitou meke. E dua na mataboko e tiko voli ogo, kei na dua na cauravou taciqa sa mate. Ratou sa lai saga tiko na vakamalolo, sa voleka tiko na meke me keitou sa voleka ni suka. O au dau suka ga na cakacaka au lako i Tauni. E dua na vale ni kana e tiko e na loma ni tauni o Varoka. Na nona valenikana e dua na tavalequ, au dau lai veiqaravi kina e na yakavi, e na bogi. Dau tutu mai kina sogo na vale ni kana, au sa qai dau lako mai i neitou vale meu mai moce. Mataka ga au lai cakacaka, au sa kauta tu na noqu i sulu. Oti ga na cakacaka au sa lai veiqaravi yani i vale ni kana. Ia na gauna au dau lai veiqaravi kina i vale ni kana ogo, o ira o ya sa ra vuli meke tiko. Sa neitou meke ni suka mai. E dua na gauna au veiqaravi tiko mai vale ni kana, sa vutu mai na uluqu, sa vutu na uluqu e na vale ni kana mai loma ni tauni, au sa mani lako mai. Na noqu yaco mai i neitou laini, ra sa vuli meke tiko. Sa vica vata na meke e sa vuli tiko me neimami meke ni suka mai. Au lako mai au sa mai davo tu e na noqu i davodavo. Sa vutu na uluqu, au sa tukuna sara va na dua na cauravou, kauta

mai vei au e dua na vuani kau meu gunuva. Qo na ka ruasagavulu ka ciwa ni bogi. Na noqu gunuva oti ga yani na vuanikau, au sa mai davo koto yani. Veimama sara ga na noqu davo tu, au sa rogoca e dua na tukituki e na noqu matanivale. Na tukituki ya, au sa rogoca tiko na noqu sa moce tu. Au rogoca sara na tukituki vakadua, vakarua, vakatolu. E va mai o ya na rorogo ni tukituki. E tukituki mai vakaciwa. Dua, Rua, Tolu, Dua, Rua, Tolu. Dua, Rua, Tolu, E vakasaraga e tukituki tiko na tamata. Au sa qai lai dolava yani na vale. Lai dolava na vale, au sa qai taroga se o cei e tukituki tiko mai oqo. E sega ni dua e tu mai matani katuba e tu mai kina e na gauna au lai dolava yani kina na katuba. Sa voleka ni macala na meke o ya. Au lako tale au lai davo. Au davo au rogoca tale na tukituki. Au rogoca na tukituki au duri tale. Au lai dolava, e sega ni dua na tamata e tu i tuba. Au lako mai au mai davo tale. Na noqu davo ga oqo, au sa moce saraga vakadua. Sa qai rogoca tiko na yaloqu na tukituki, na yaloqu e sa qai lako mai me mai dolava na katuba. E dau va ya ni ra dau lako tu na tamata dina i liu. Noqu lai dolava na katuba, au raica sara e dua na cauravou e duri tu i matani vale. Vaka i sulu vulavula, vaka sote vulavula, vakakote vulavula, vaka neketai vulavula, vaka i vava vulavula. Solia sara mai vei au e dua na veva. Solia mai vei au e dua na veva kei na veni dramiga oqo. Na noqu taura ga oqo, au sa yadra sara. Sa u mañ yadra sara yani, sa u mai vakataroga sara yani se o cei na tamata e solia vei au na veva oqo. Sa mai duri tiko yani, na noqu i davodavo

au davo tiko i cake. Sau mani dave tiko e na noqu i davodavo,
 au vakasavura sobu mai na yavaqu au mani vakasama tiko yani.
 O cei na tamata e solia vei au na ka oqo, e rairai e tevoru
 beka oqo. Sa tukituki vakatolu vei au vakatamata a lai dolava,
 sega ni dua e tu mai kina. Ia na gauna sa lako yani kina na
 yaloqu me lai dolava, sa qai solia mai vei au na pepa. Au
 lako sara, dolava na kato, au taura sara mai na pepa kei na
 dua na peni, ra sa tabaka tiko na vuli meke. Au vakalevu
 taka na noqu cina, au vola sara e dua na qaqa ni meke, e dua
 e rua, e tolu, e ono. E tolu sa volai oti, e tolu e qai volai
 ga oqo. Sa mai u wilika toka yani. Dua na ka na kena rogorogo
 vinaka, e na kena dodonu. Sa u duri sara mai, au dara na hoqu
 i sulu, au lako sara mai. Tukuna sara vei au e dua na qase ko
 a kauti keimami voli, gadi, mai raica mada oqo. E dua na meke
 au vola tu mai oqo. E dua e lai vakayadrati au, sa lasu, e
 dua e vakayadrati au me vola e dua na meke oqo, sa lasu. O
 au au sa lasu. Sa rau taura ga o rau na qase va oqo, na yaca
 ni qase o ya o Ratu ~~xxxxxx~~ Josefa Mudumudu, na turaga ga ni
 koro o ya. A sa mani wilika ga yani, sa qai tukuna sara o koya.
 E sa qai meke oqo. Sa qai meke sara ga ni nodatou tuva oqo.
 Sa qai mai soli tale vei koya na cauravou ka liutaka tiko na
 vulici ni meke. Ya sa i tekivu ni noqu vuli meke ya. Segal
 ni rogoca tale e dua na vosa, se me dua na tamata au raica
 se meu rogoca, se meu moce. Sa oti na vosa au sa qai mai vola
 vaka oti na meke o ya. Au volavola sara ga me yacova e dua na
 daseni. Me yacova ni dua na daseni na meke. Ni sa oti na meke

keimami sa qai meketaka rauni i ke. Keimami marau tu o keimami na cakacaka. Sa qai mai rogo waki tu kina ni u sa dau buli meke o au.

-- O kemuni sega ni dau vakayacora me vaka e ra dau vakayacora tu i liu. Vakataki ira na daunivucu i liu, e ra caka salusalu ra caka madrali?

E sega. Oti oqori e ra sa qai lako mai e so na gone marama. Me keimami lai silivakia, sa ra qai lai silivakia, kei ira na tagane mai Vulivatia. Na qase cakava mada e dua na neitou vakamalolo, cakava mai e so na sere kei Burotu. O Burotu cava? O Burotu ga ra dau tukuna tiko o ira na vu. Au sega ni kilai Burotu, kau sega ni rawa ni vulica rawa e dua na meke. Au sa qai lai tovolea, kau vola rawa e dua na kena meke. Se qai noqu vola e dua na meke o ya. Ya na yabaki ruasagavulu ka ciwa, tolu sagavulu, tolusagavulu ka dua. Tolu sagavulu na yabaki na noqu sa vulica na meke me baleti Burotu.

-- Ratu, na nomu bulia na nomu qaqa ni meke, keina nomu bulia tale ga na mata ni meke, o vakasama taka ga se cava?

Io, ni u sa dabe toka ga oqo, au sa bulia tiko na meke, au sa saga tale ga me tautauvata na qaqa ni meke vata kei na matana. Kevaka e tukuni tiko e na qaqa ni meke na rogo, e na rogo tiko na ligamu. Kevaka e tukuni tiko e na meke na dusi, ia au na dusi va oqo. Kevaka e tukuni tiko e na mata ni meke me lave, ia au na laveta tiko va oqo. Yasana o ya e sa na tiko ga e na noqu vakasama. Kevaka e na tukuni tiko e na qaqa ni meke na tukia, ia an na tukia tiko toka va oqo. Kevaka

e na tukuni tiko meu sau se cava, au na cakava ga me muria na ka e lagati tiko. Au na vakasama taka toka ga na qaqa ni meke vata kei ne matana.

-- Ma nomu vulica na qaq ni meke Ratu, ya o vakasama, se o sa vakasama taka ga o sa vola? Se sa lako ga mai e na nomu vakasama?

Na ka au via talanoa taka vei iko, ni sega tu ni kila e dua na ka. Sega vakadua sara ga ko ya. Ko ya au sega ni cakava kina e dua na yaqona, se cakava kina e dua na sevusevu, se cakava kina e dua na madrali se cava tale. Au vakasama taka tiko, ke u cakava e na vakatubuleqa vei au. E sega ni tukuni vei au, e soli ga vei au na veva vata kei na veni. Sega ni dua tale na vosa. Se soli vei au na veva ya me tukuni vei au, cakava i keru na ka, na ka, e sega. E soli ga vri au na veva na veni. Au vakasamataka sa qai volai na ka o ya. Sa sa tiko beka e na noqu vakasama na vakasama ni tevorò.

-- Ratu ni sebera ga ni daru raica e so na nomuni meke, se na nomuni serekali, o ni sa vulica oti. Me vaka o ni tukuna toka vei au ni sebera ni vaka na katokatonu, ke dua beka e mate o rawa ni vulica na nona meke, e rawa beka ni o vakamatata taka na tikina o ya?

E vaka e matau vei au na tikina o ya, au a vakatovolea e dua na gone yalewa mai Viwa o Matelita. Sa mate a tu voli i ke. Au qai vulica na kena meke. Au qai vakamacala taka va na marema o ya ni a cakacaka mai Nadi, baleta ni a vosaki me nona e dua na tagane qai bese. Qai lako na tagane o ya qai lai caka yaqona i

Nadi, qai mate na yalewa oqo.

-- Ia o ni kila ni caka tiko mai Nadi na kena ka?

Io. Au sa rogoca ga na kece oqori, au sa vola sara e dua na kena sere ni sa lai raica na ka ko ya. Au kila ni lawaki taki tiko mai Nadi na ka o ya. Ko ya e levu tiko kina na tamata e ra vakasama taka tiko, na qase ga oqo e tiko na nona tevoru. Ya na ka dina sara ga oqo. Ia ni tukuni vei au e dua na ka, ya au vulica. E sota sara ga na mita ko ya.

-- Vinaka vakalevu Ratu, de sa daumaka ke o ni sa tukuna rawa toka mada mai vei au e so na nomuni meke?

Na ka me baleti Burotu, mo kila tiko ni tolu sagavulu na yabaki na noqu vulica tiko na sere kei Burotu, ya na kena yawa. Qo au qai vakataroga tale na qaqa ni sere oqo. E levu e ra qai taroga vei au, ni sa sega tu ni macala vei au. O na rogoca ga vakalekaleka na sere kei Burotu, qo e sega ni koya taucoko. Niu mocekoto e na so na yakavi, au biuta na vale au yali yani, muria sobu tu na takali, qai kaci ~~make~~ mai o Suliacagi. Me sobu mai me tukituki na lagi. Na makariva na ca, ni sa rogo levu na domo ni lali, biu na sala me u lako i takali, me sobu mai me tukituki na lagi. Lomanikoro e sa daumaka, na gone marama e ra sa tali, na cila ko vula e sa kacikaci, ni sobu mai ni tukituki na lagi. Isa oilei au sa mate, O Burotu e e sa veiciriyaki, dau tabaki tu e na kena lagi, davo koto e na loma ni takali. Na i matai ni meke oqo. Na kena i karua, na cila ni vula e sa daumaka, ra yabeta tu na nuku raraba, ko Burotu e sa ciri vakayawa mai vei ira na gone marama. Yanuyanu oqo e sa ciri yawa, sega ni bau kunei rawa, veiciriyaki e na saqata, me yaco e wasawasa raraba. Sa dua na yanuyanu vinaka

sa sua i mua na uvi, o ira na uvi e ra vakatawana, vure kina na wai gunu vinaka. Isa oilei au sa mate, o Burotu e sa veiciriyaki, a tawa tabaki tu e na kena mape, davo koto e na loma ni takali. O Burotu e tiko e na dua na yanuyanu, e tu va oqo. E sega ni ciri va oqo, sega ni ciri va oqo, se ciri va oqo, se ciri va oqo. E toso na muana oqo, toso va oqo, toso va oqo, e ciri tiko ga mai. Toso va oqo, toso va oqo. Ya na ka au cakava kina na kena sere. Na cila ni vula sa daumaka, au yabeta tu na nuku raraba, o Burotu sa cici vakayawa, nodra yanuyanu na gone marama, yanuyanu oqo e sa rogo yawa, e sega bau ni bau kunei rawa, veiciriyaki e na saqata, e na dela ni wasawasa raraba. Sa dua na yanuyanu vinaka, sa tu e va na muana, ucui na nuku e ra vakatawana, e vure mai kina na wai gunu vinaka. Isa oilei au sa gadi, o Burotu sa veiciriyaki, sa tabaki tu na kena mape. Davo koto e na loma ni takali. Na ka e baleti Burotu.

Na kena i katoŋu, U dabe cake ni cila na vula, au muria na sala ki na Sauca, au butuka tu na huku vulavula. E busebusela tu na wasa bula. Ia, au cabeta cake na vuso ni ua, e tadola na cagi mai vanua. E qeqera na uca matai dua, e cagina na vuni masei vula. E vakaloloma na tau ni uca, ni liwava tu na cagi bulabula, rairai na ucui Vaturua, na cakau e se mai dakuna. Ni vakarogoca ni vakananuma, ko Burotu e ciri i wasa bula, me ubia na kabukabu ni ua. Na vuso nei Burotu o ya. Qo sa sega ni koya taucoko. Sa oti oqo e vica na yabaki. Kaci na mata basaga, kena yanuyanu e sa cici yawa, u basika e veidelana, Na kena ranadi e sa basika, e sa lai cabe cake i vale ni cina, lako cake na kena ovisa, e ra salutu e ra sa dui riba. Malua meu tei vakaraica, sa ra vosa na

veitikina, na savasava e sa sivia, nodra i sulu na jiasiva,
 tauvata na rarama ni cina. Isa lei au sa gadi, o Buruto e sa
 veiciriyaki, tawa tabaki tu na kena mape, davo koto e na loma
 ni takali. Vosota sa kena levu sara ga o ya. Sa oti oqo e
 vica na yabaki. Na meke oqo e ratou a vulica mai liu mai Kese.
 Na koro mai Kese e tiko kina na kena dauni vucu. Ko na mata-
 boko e se qai mate walega oqo o koya. O koya na mataboko oqo, e
 sega ni daunivucu. E dau vuli ga na mata ni meke. Dau vulica
 ga na mata ni meke. E dua na kena daunivucu. Sa mate na yacana
 o Samisoni. E ratou vulica e ratou sa soqova na kafo oqo. Na
 kato oqo e sa tiko vei ratou na kena i dola. Ratou sa vulica
 sara, ia na kena ma'i tukuni vei au, meu cakava e dua na kedratou
 meke ni kato. Sa vinaka au sa qai cakava, me sotasota vata ga
 na nodratou mata meke mai Kese. Ratou sa tukuna tiko mai Kese
 me ratou sa soqoma na kato. Sa nodratou, qai vakacava o Viti
 taucoko? Me da sa qai vaka e vei tu? Me sa nodratou duadua na
 kalougata mai Kese? E dau vulica o koya na mataboko na kena
 kato. E qai vulica e dua na kena vakamalolo, Dua tiko na noqu
 yanuyan, e ciri tiko e na Noca kei na Esi, au butuka tu na
 toba kei Viti. Sa qai vo e tini ka lima na miniti, me qiri na
 tini. Na mata ni siga e sa taiki, e tadola tu na mape kei Viti
 na veicakau e ra sa bini, ra tawana na wasawasa kei Viti. Isa
 oilei niu vakasarava, na kato koula au vakaqara, e vuni kotó
 mai cakau basaga, me waraka na lewa ni Turaga. Sa tei na gauni-
 sala mai wasa, au goleva tu na sala daumaka, na kato ni bula au

vaqara, sa yali mai vale nawanawa. Au mani taroga tu na kena
 sala, e kavici au o gone vinaka, sa laveta cake na nomu
 kabasi, malua me tei sowiri mada. Na kato ni bula au volekata
 au caudre tiko kina na kadrara, ki na vuravura me ra kini mada
 e dua tu na kena i vakatawa. Isa oilei niu vakasaraya, na
 kato koula au vakaqara, koto mai cakau basaga, me waraka na
 lewa ni Turaga. Sa tei na otioti ni wasa, Au ravita tu ha
 vuni mahogany, au waraka tu na siga kei na bogi. Na mata ni
 vula e sa soqovi, na kato oqo mo ni nanuma, e sebera mai na
 kena gauna, laba na cagi se tau na uca, me qai raici vakamalua.
 Na kato oqo e sa uasivi, e sa katu dua ka tolu na idi, na
 muana e sa mokimokiti, davo koto e na loma ni vale lili. Isa
 sobo niu vakaraica, sa tuturu tu na kena cina, viribaiti tu
 e na kena sitila, au sa maleka niu vakaraica. Isa oilei niu
 vakaraica, na kato koula niu vakaqara, e vuni koto mai cakau
 basaga. Na nona vakamalolo oqo. Oti oya au sa qai lavetaka
 mai, ratou sa qai kerea na marama ni Marou, me dua na nodra-
 tou seasea. Au sa qai semata kina na meke oqo, Na meke me
 baleta tiko ga na kato oqo. Na kato ni caka mana, na kato
 oqo e kato vola. Ko ya ko tukuni tiko kina na kato nei Rokola
 e lutu. E kato i vola, e levu e ra kaya tu ni kato ni caka
 mana. E Viti taucoko e ra kaya tikoga ni kato ni caka mana.
 Sa qai vulici me rogo vinaka sara ni kainaki tiko ni lutu i
 wasa. Na loma ni bulu sa yavala, sa lutu na kurukuru basaga,
 basika na laini ni varasa. Ni uru na siga sa raraba, sa lutu
 na yaloka ni matana sa ciri yawa, e cinava na kato ni caka

mana, e sa kasa i vanua mamaca. Sa koto mai e na vanua yawa, na drodrolagi sa kena sala, e lidi na yaseyase e babana, sa ra vuka na kena i vakatawa. Sa qai yaco na kalougata, me da vakahivu hivu re mada. Sa kasa yani e na nuku mai wasa, sa mamaca koto na delana. E lumilumisa kece na babana, e tinikarua na nona i usana, na kena i sogo e ka karakarawa, kabasi e curu i lomana, e dau dusia voli na nona sala, na i vola e sa kabi e lomana, a raica qai sega ni macala, au qai vika vakarua taka, na yabaki na kena tu i wasa. Sa ciri na nawanawa, sa rau tadu mai na Turaga, rau vodo mai e na veinawa, sosovi rau tu na bukawaqa, liutaki rau tu mai na uca basaga. E viribaita na nodrau sala, e rau qara na kato vinaka, sa lutu mai e dakui Yasawa. Sa kasa koto e matasawa, vunitaki koto vei keda na tamata, malua me tadola mada, me qai raici na bula kalougata. Sa ciri na nawanawa, rau sa tadu mai na Turaga, rau vodo mai e na Valenawa. E solegi rau tu na bukawaqa, yasani yanuyanu e rau vavaca, tiko kina na kato ni cakamana, na kenai sogo e rau dolava, na daimani e ubi e delana, na vosa ni bula e sa rogo yawa. Sa yaco me da tautauvata me vaka na lewa ni Turaga. Qo na seasea qo. Au sa qai lai biuta mai vaka i Vola Tabu baleta na kato oqo. Sa u lai vakatautauvata taka mai keina kato nodra na Isireli, au sa qai vinakata me kato ga oqo meu lai semata kina. Na kato ni bula sa mamaca, sa yaco cake e vahua baba, sa curu koto e na kena qara, e lutu koto e na tobu karakarawa. Kau o au meu laki sarava, au sa sowiri cake e macawa, e cinava sobu na loma ni qara e koto kina na kato ni cakamana. Drodrolagi sa cila yawa,

ka sa cilava na dela ni wasa, sa samuta na ua na cagi laba, me
 vaka na lewa ni Turaga. Ni sobu mai ni mai sarava, sa qai cabo
 oti na noqu nabu, na veisenitiuri sa yawa, me da tu ga me da
 kalougata. Na kato ni bula sa sivi taki, na kena bibi e ciwa
 na tani, ubi koto e cake na daimani, waraka na gauna yalataki.
 Na kena i sogo e sa rerevaki, e dregati kina na drega ni lami,
 cina kadralla e sa tuvani, waraka na gauna yalataki. E rua na
 manumanu rerevaki, e rau dabe toka e na daimani, teru me rau
 veiqaravi, waraka na gauna yalataki. Ni sobu mai ni mai sarava,
 au sa taura na vua ni mana, na nona vuli kei na kalougata, au
 sa tukia na kena sitaba. Na vale sowiri au lai curuma, dabe
 toka kina na Tui ni Buää, e soli yani vua qai kabu na uca, e
 boi kina na drega kei na mura. Duri ko au, au salutu vakarua,
 ka sa qeqera sobu na koula, na koroi saka e ra kabi e tutuna,
 koroi ni vuku kei na vuravura. E sega ni bau vosa vakarua, ka
 sa dolava sobu na gusuna, e qeqera ma mana e vuravura, vuku ni
 kalou mo dou taura. Ni sobu mai ni mai sarava, au sa taura na
 vua ni mana, na nona vuku kei na kalougata, au sa tukia na kena
 sitaba. Sa dua na tamata rogo yawa, e rogo i bulu kei loma ni
 wasa, e robota na vanua mamaca, e rogovakia e loma ni macawa.
 Sega ni yaga meu kacivaka, ni tinikalima walega na kena naba,
 na koroi uto au tukuna rawa, karua ga me vaka na tamata. Au
 taura cake na noqu i taba, au tabaki rau mai Valenawa, au qai
 kila qori na nona mata, au sa kila, kila na ya yacana. Dau ni
 walesi au kerea, mo sogota na nomu niusiveva, mo biuta e na
 rumu lekaleka, mo nanuma na gauna sa bera. Ni sobu mai mo ni

mai sarava, sa qai coba oti na noqu naba, na vei senitiuri sa yawa, na kalou na noda kalougata. E dodonu me da marautaka, ni sa roboti Viti na yacana, ni siwata mai na kato ni caka mana, biuta ki vanua mamaca. Na noda kuila e sa colata, sa kele e dela ni wasa, vanua ka vuni kina na noda mana, me kena i vakata-karakara. Ra lewe i Viti ni mai sarava, sa lala kaucoko na yasana sa usa tani na kalougata, sa ra yaco mai e na noqu yasana, Ni sobu mai mo ni mai sarava, au sa taura na vua ni mana, mana vuni kei na kalougata, au sa tukia na kena sitaba. Ni kua ni vosa ni vakagagalu, meu tei tusanaka na yacaqu, o au na Tui kei Nauluvatu, au dau ciqona na nomuni masu. Qai biuta ki vanua tabu. Kua ni o vosa de au vosa lasu, ni sa caudre kece na mataqu Lose na yaqona mo ni masu, biuta ki na ruku ni tabaqu. Ni raica mada na i Vola Tabu, e saini koto kina na yacaqu, kua ni qarava na kalou lasu, ko Jiova mo nanuma e lomamu. Ni sobu mai ni mai sarava, au sa taura na vua ni mana, na nona vuku kei na kalougata, au sa tukia na kena sitaba. Na kena i otioti, Na i rairai au sa raica oti, au raici koya e na rumu basoga, dabe toka e na rumu mai loma, e dau ciqomi kina na noda vosa. Na yaloka ni matana e sa tadola, e irovi au sobu mai loma, mo savata mada na nomu i vola, ni sebera na nomui talanoa. Au qai sabaya na nona vosa, me mai saini e na noqu i vola, ra qai vakadinata na noqu vosa, ni ra leqa o ira na dau gunu yaqona. Ni rogoci au vakalekaleka, o au na suina mo cacega, na vo ni mana au sa sereka, na noqu gauna sa voleka.